

ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Волік Л. А.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Чернюк Н. І.

Фахова підмова, зокрема військова, є особливою формою існування мови, що має професійну спрямованість. Її найбільш рухомим компонентом є лексична підсистема, що має польовий характер, тобто її структура організована за принципом поля, в якому є центр із його ядром (термінологія) і периферія (субстандартна лексика). Військова лексика є сукупністю мовних одиниць, що поєднуються спільним змістом і відображають понятійну, предметну та функціональну схожість явищ, які вони позначають.

Під військовим терміном розуміють "спеціальне найменування, яке має просту або складну формальну структуру (словосполучення), що співвідноситься з певним поняттям із сфери військової справи (військової науки, техніки, життєдіяльності військ і таке інше), в семантичній структурі якого є сема "військовий", "бойовий".

Різновидами військової лексики є слова та фразеологізми, які не належать до літературної мови, вживаються, головним чином, в усному мовленні військових і утворюють різні соціально-функціональні класи слів, які складаються з неоднорідних за своєю функціональною характеристикою лексичних одиниць. Мовознавці вживають різні терміни для їх найменування: професіоналізми, жаргонізми, сленг.

Незвичайним видом військової лексики є військові команди. Військові команди є особливим видом стійких фразеологізмів, вони перетворилися на взаємний код і мають майже знаковий характер. Військові команди не можна вільно перекладати українською мовою, інакше неправильно перекладена військова команда втратить свою чіткість. Військові команди слід запам'ятовувати, у них немає варіантів, оскільки це сталі одиниці, усередині яких нічого не можна міняти.

Практика військового перекладу в даний час немислима без глибокого знання теорії та осмислення всієї складності процесу перекладу. Розуміння суті перекладацьких процесів дає перекладачеві можливість оволодіти методикою пошуків необхідних еквівалентних відповідників, визначає принциповий підхід до здійснення перекладу, дозволяє підходити до вирішення практичних завдань більш раціональним шляхом і відповідно заощаджує час перекладача.

Переклад окремих складових одиниць будь-якого контексту повинен проводитися з урахуванням усього змісту та мовної форми перекладного матеріалу. Важлива формальна, а загальна функціональна відповідність в певному стилістичному плані.

Дотримання формальних відповідностей при перекладі українською мовою не створює правильної стилістичної відповідності, а навпаки, руйнує її. Тому перекладач не повинен прагнути будь-що-будь перекласти кожне слово, точно передаючи його емоційне і стилістичне забарвлення, оскільки кінцевий якісний результат не буде знаходитися у відповідності з нормами даного виду (підвиду) мовного стилю в українській мові.

У практиці перекладу вживаються такі поняття, як "змістовні перекручення", "змістові втрати", "стилістична невідповідність", або "стилістична нейтралізація", "використання неправильних еквівалентів" та інші. Кількість можливих помилок особливо зростає при перекладі інноваційних лексичних одиниць. Але похибка буде значно зменшуватися, якщо перекладач дотримуватиметься непохитної умови: осмислення реальної ситуації, що лежить в основі тексту, знання самої дійсності, про яку йдеться у тексті. Подолання суб'єктивізму та похибки в перекладі може здійснюватися шляхом одночасної та незалежної оцінки перекладу групою перекладачів, порівняння варіантів перекладу. Велике значення мають надійні лексикографічні джерела: словники, підручники та посібники, які розкривали б конотативні та денотативні значення слів, їх походження, можливі засоби перекладу.

Потенційному перекладачу, що бажає перекладати військову літературу, для початку необхідно зрозуміти одну принципову річ: перекладений документ призначений, насамперед, для практичного використання військовослужбовцями і співробітниками силових структур.

Виходячи з цього, перекладач повинен відповідати певним вимогам, а саме:

1. Бути чітким, ясным, там, де це потрібно - коротким, містити правильну військову і військово-технічну термінологію.
2. Не допускати двоякого тлумачення, бути пристосованим для практичного використання положень та ідей, які описані в документі.
3. Сленг, фразеологічні звороти допускаються тільки у виняткових випадках, коли без них неможливо обійтися.

Для правильного і точного розуміння і перекладу військових текстів необхідні перш за все ґрунтовні знання у сфері організації, озброєння і способів бойового використання збройних сил країн, які розмовляють англійською мовою.

1. Балабін В. В. Основи військового перекладу (англійська мова): Навч. посібник. – К.: Логос, 2004. – 208 с.
2. Гарбовский Н. Сопоставительная стилистика профессиональной речи (на материале русского и французского языков) / Николай Гарбовский. – М.: Наука, 1988. – 167 с.
3. Нелюбин Л. Л. Дормидонтов А. А., Васильченко А. А. Учебник военного перевода. Английский язык. – М.: Воениздат, 1981. – 444 с.
4. Стрелковский Г. М. Теория и практика военного перевода. - М., 1999. –272с.